

Bożena Szewczuł

Ewangeliczna rada czystości podejmowana ze względu na królestwo niebieskie (kan. 599 KPK/1983)

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 51/1-2, 121-138

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BOŻENA SZEWCZUL

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

EWANGELICZNA RADA CZYSTOŚCI PODEJMOWANA ZE WZGLĘDU NA KRÓLESTWO NIEBIESKIE (kan. 599 KPK/1983)

Treść: Wprowadzenie. – 1. Pierwszeństwo ewangelicznej rady czystości w triadzie rad. – 2. Natura ewangelicznej rady czystości. – 2.1. Ewangeliczne pochodzenie. – 2.2. Królestwo niebieskie. – 3. Życie w czystości dla królestwa niebieskiego. – Zakończenie.

Wprowadzenie

W Kodeksie Prawa Kanonicznego Jana Pawła II z 1983 r. podjęto po raz pierwszy w prawodawstwie próbę zdefiniowania rad ewangelicznych: czystości, ubóstwa i posłuszeństwa podejmowanych przez osoby konsekrowane¹. Kanon 599 został poświęcony ewangelicznej radzie czystości. Z treści kanonu wynika, iż za istotne dla tej rady uznano trzy podstawowe elementy: jedynym motywem podjęcia tejże rady jest wzgląd na królestwo niebieskie; konsekwencją właściwie realizowanej rady czystości jest fakt stania się znakiem przyszłego świata i źródłem obfitej płodności w niepodzielnym sercu; jej istota polega głównie na zachowaniu doskonałej wstrzemięźliwości w celibacie². Dwa pierwsze elemen-

¹ KPK/1983, kan. 599-601. Tradycja chrześcijańska zawsze odróżniała *życie według przykazań* od *życia według rad*. Rady ewangeliczne (*consilia evangelica*) są zaleceniami Boga zawartymi w Ewangelii, nie obowiązującymi pod grzechem w przeciwieństwie do przykazań Bożych. Rady zachęcają do podjęcia czynu lub dzieła lepszego, wychodzącego poza to, co jest ogólnie nakazane, a w tym wypadku do podjęcia życia w doskonałej czystości, ubóstwie i posłuszeństwie. Osoby konsekrowane zobowiązują się do realizacji rad ewangelicznych poprzez śluby lub inne więzy.

² KPK/1983, kan. 599: „Ewangeliczna rada czystości podejmowana ze względu na królestwo niebieskie, będąca znakiem przyszłego świata i źródłem obfitej płodności w niepodzielnym sercu, zawiera w sobie obowiązek doskonałej wstrzemięźliwości w celibacie”.

ty definicji mają charakter teologiczno-duchowy. Ostatni zaś charakteryzuje radę czystości z prawnego punktu widzenia³.

Poszczególne elementy definicji ewangelicznej rady czystości warto poświęcić oddzielne studium, i uczynić je przedmiotem trzech kolejnych artykułów, ponieważ mimo priorytetowego znaczenia czystości wśród rad ewangelicznych nie poświęca się jej dużo uwagi w literaturze, zwłaszcza kanonistycznej. Podobnie w tekstach konstytucji większości instytutów życia konsekrowanego zazwyczaj zajmuje ona mniej miejsca w porównaniu z opisem realizacji rady ubóstwa czy posłuszeństwa. Poza tym twierdzi się, że rada ta jest najtrudniejsza do zdefiniowania i omówienia⁴.

Niniejszy artykuł zostanie poświęcony pierwszemu elementowi pojęcia ewangelicznej rady czystości, tj. motywacji skłaniającej niektórych wiernych do jej podjęcia, a zawartej w określeniu *królestwo niebieskie*.

1. Pierwszeństwo ewangelicznej rady czystości w triadzie rad

Sobór Watykański II uznał prymat ewangelicznej rady czystości w życiu zakonnym, zaznaczając w konstytucji dogmatycznej o Kościele *Lumen gentium*, że wśród różnych rad, których przestrzeganie Chrystus zaleca swoim uczniom, wyróżnia się cenny dar „doskonałej powściągliwości zachowywanej ze względu na królestwo Boże”. Ten dar łaski Bożej jest udzielany przez Stwórcę niektórym wiernym, aby w dziewictwie czy celibacie mogli niepodzielnym sercem łatwiej poświęcić się samemu tylko Bogu. W dokumencie dodaje się, że doskonała powściągliwość zawsze cieszyła się w Kościele szacunkiem jako znak miłości do Chrystusa i szczególne źródło duchowej płodności w świecie⁵.

³V. De Paolis, *La vita consacrata nella chiesa*, Bologna 1991, s. 37-38.

⁴L. Boisvert, *Il celibato religioso*, Milano 1992, s. 37. Opinie tę potwierdza także znikoma ilość artykułów nt. czystości konsekrowanej chociażby w dwumiesięczniku „Życie Konsekrowane”.

⁵Konstytucja dogmatyczna o Kościele «*Lumen gentium*» (odtąd: LG) 42, w: Sobór Watykański II, konstytucje, dekryty, deklaracje. Tekst polski. Nowe tłumaczenie, Poznań 2002, s. 104-166: „Świętość Kościoła wspierają też w szczególności sposoby różnorodności rady, których przestrzeganie Pan w Ewangelii zaleca swoim uczniom. Wśród nich wyróżnia się osobliwie cenny dar łaski Bożej, udzielany przez Ojca niektórym ludziom (por. Mt 19, 1; 1 Kor 7, 7), aby mianowicie w dziewictwie czy w celibacie łatwiej niepodzielnym sercem (por. 1 Kor 7, 32-34) poświęć się samemu tylko Bogu. Ta doskonała powściągliwość, zachowywana ze względu na królestwo Boże, zawsze cieszyła się szczególnym szacunkiem Kościoła jako znak i bodziec miłości i jako szczególne źródło duchowej płodności w świecie”.

Przytoczone myśli zawarte w soborowej konstytucji stanowiły następnie źródło dla kan. 599 KPK/1983. W jego treści nie eksponuje się w sposób wyraźny rady czystości spośród innych rad właściwych życiu zakonnemu. Prymat rady czystości w KPK/1983 uwidacznia się w umieszczeniu jej na pierwszym miejscu (kan. 599) przed radą ubóstwa (kan. 600) i posłuszeństwa (kan. 601).

Wcześniej, zgodnie z przyjętą tradycją, mówiło się o ślubach ubóstwa, czystości i posłuszeństwa, stawiając na pierwszym miejscu ubóstwo, pojmowane jako oderwanie się od dóbr zewnętrznych, materialnych, uważanych za mniej istotne niż dobra ciała i duszy. Dobra materialne służyły pomocą w osiągnięciu tych drugich – dóbr wewnętrznych, czyli w ostateczności swobodnego dysponowania sobą⁶. Powszechnie uważano, że wyrzeczenie należy rozpocząć od dóbr zewnętrznych, a następnie skierować się ku wewnętrznym⁷. Inna klasyczna kolejność przytoczona także w KPK/1917 stawiała z kolei ślub posłuszeństwa przed dwoma pozostałymi: posłuszeństwo, czystość i ubóstwo⁸. Sobór Watykański II natomiast wyraźnie eksponuje „poświęconą Bogu czystość”, wymieniając ją jako pierwszą⁹. Przyczyną innowacji było dostrzeżenie rady czystości jako najwyraźniej proponowanej przez Chrystusa w Ewangelii¹⁰, następnie zalecanej przez św. Pawła Apostoła¹¹. Inną motywacją nowej kolejności jest uzasadnienie historyczne: dziewictwo konsekrowane było obierane przez chrześcijan jako pierwsza forma szczególnego oddania swego życia Bogu, o czym świadczą istnie-

⁶ Św. Tomasz, *Summa Theol.*, II-II, q. 186, a 3; J. Aubry, *Teologia della vita religiosa*, Torino 1980, s. 105; Jan Paweł II, *Konsekrowana czystość* (16.11.1994), w: P. Cabra, *Krótką medytacja o ślubach*. Aneks, Kraków 2001, s. 57.

⁷ J. Gogola, *Czystość konsekrowana: teologia i praktyka*, Formacja zakonna 3 (1998) 9.

⁸ KPK/1917, kan. 487: „Status religiosus seu stabilis in communi vivendi modus, quo fideles, praeter communia praecepta, evangelica quoque consilia servanda per vota obedientiae, castitatis et paupertatis suscipiunt, ab omnibus in honore habendus est”; J. Galot, *L'impegno del celibato secondo l'esempio e la chiamata del Cristo*, Vita Consacrata 20 (1984) 350.

⁹ Acta Synodalia Sacrosancti Concilii Oecumenici Vaticani Secundi, II, 1, 271; LG 42, 43; Dekret o przystosowanej do współczesności odnowie życia zakonnego «Perfectae caritatis» (odtąd: PC) 12, 13, 14, w: Sobór Watykański II, konstytucje, dekryty, deklaracje. Tekst polski. Nowe tłumaczenie, Poznań 2002, s. 259-275; J. Bours, *Il celibato per amore del Regno di Dio*, w: F. Kamphaus, J. Bours, *Passione per Dio*, Roma 1984, s. 54; Jan Paweł II, *Konsekrowana czystość.*, s. 57.

¹⁰ Mt 19, 12.

¹¹ 1 Kor 7, 32-35.

nie w Kościele pierwotnym ascetów, stanu dziewic oraz stanu wdów¹². Czystość wymieniana jako pierwsza w triadzie rad ewangelicznych jest obecnie uważana za „bramę” do całego życia konsekrowanego¹³ i w sposób bardziej widoczny niż pozostałe rady „ukazuje potęgę łaski wynoszącej miłość ponad naturalne skłonności człowieka”¹⁴. Poza tym warto podkreślić, że pierwszeństwo i doniosłe znaczenie tej rady przejawia się także i w tym, że podjęcie tylko jej samej, bez ubóstwa i posłuszeństwa, już stwarza konsekrację osoby Bogu. Ci wierni, którzy z różnych względów nie podejmują ewangelicznych rad ubóstwa i posłuszeństwa, a poświęcają Bogu swe dziewictwo, podejmując tylko radę czystości (dziewice konsekrowane), prowadzą życie w pełni konsekrowane i są uznawane przez prawo kanoniczne za osoby konsekrowane¹⁵.

2. Natura ewangelicznej rady czystości

Na określenie rady czystości stosuje się najczęściej takie terminy jak: czystość, czystość konsekrowana, doskonała czystość, celibat, celibat zakonny, celibat konsekrowany, dziewictwo, dziewiczy sposób życia, wstrzemięźliwość, konsekrowane dziewictwo¹⁶. Lektura dokumentów kościelnych oraz literatury dotyczącej życia zakonnego

¹² Dz 21, 9; *Katechizm Kościoła Katolickiego* (1992), n. 1618, tekst łaciński: *Libreria Editrice Vaticana*, Città del Vaticano 1992, tekst polski: Poznań 1994: „Od początku istnienia Kościoła byli mężczyźni i kobiety, którzy zrezygnowali z wielkiego dobra małżeństwa, by iść za Barankiem dokądkolwiek się uda, by troszczyć się o sprawy Pana i starać się Jemu podobać”; V. Grossi, *La verginità negli scritti dei padri. La sintesi di s. Ambrogio: gli aspetti cristologici, antropologici, ecclesiali*, w: AA.VV., *Il celibato per il Regno*, Milano 1977, s. 162; E. Gambari, *Manuale della vita religiosa alla luce del Vaticano II*, vol. II, Roma 1971, s. 27; Tenże, *Życie zakonne po Soborze Watykańskim II*, Kraków 1998, s. 320.

¹³ Joannes Paulus II, *Adhortatio apostolica post-synodalis, «Vita consecrata»*, 25.03.1996, AAS 88 (1996) 377-486, 32, tekst polski: Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostolska «Vita consecrata»*, Warszawa-Ząbki (odtąd: *Vita consecrata*): „Istotnie, przedmiotem nieustannego nauczania Kościoła jest wielka wartość doskonałej czystości zachowywanej ze względu na Królestwo, słusznie uważanej za «bramę» do całego życia konsekrowanego”.

¹⁴ Jan Paweł II, *Konsekrowana czystość...*, s. 57.

¹⁵ KPK/1983, kan. 604 § 1: „Do wspomnianych form życia konsekrowanego dochodzi stan dziewic, które – wyrażając święty zamiar gruntowniejszego naśladowania Chrystusa – są Bogu poświęcone przez biskupa diecezjalnego według zatwierdzonego obrzędu liturgicznego, zostają zaślubione mistycznie Chrystusowi, Synowi Bożemu, i przeznaczone na służbę Kościołowi”; J. Galot, *L'impegno del celibato secondo l'esempio e la chiamata del Cristo*, Vita Consacrata 20 (1984) 351.

¹⁶ E. Gambari, *Manuale della vita religiosa...*, s. 28; L. Boisvert, *Il celibato religioso*, Milano 1992; Jan Paweł II, *Konsekrowana czystość...*, s. 57, 60.

ukazuje, iż w tym przypadku najbardziej charakterystycznym i najczęściej stosowanym pojęciem jest *czystość*, co potwierdza kanon 487 KPK/1917 r. oraz kanon 599 KPK/1983 r. Właściwość stosowania terminu *czystość*, a zarazem naturę tejże rady wyjaśnia między innymi jedna z decyzji Kongregacji Zakonników i Instytutów Świeckich dotycząca ślubu czystości¹⁷. Podjęto ją w związku z zaistniałą po Soborze Watykańskim II tendencją do stosowania w konstytucjach niektórych zgromadzeń zakonnych w Niemczech i Francji wyrażenia *ślub celibatu konsekrowanego* w miejsce określenia *ślub czystości*¹⁸. W tekstach konstytucji oba terminy stosowano zamiennie, nie dostrzegając między nimi żadnej różnicy i motywując użycie pierwszego terminu pragnieniem wierniejszego oddania treści fragmentu Ewangelii według św. Mateusza (19, 12) zachęcającego do bezżenności (celibatu). Jednak w wyjaśnieniu Kongregacji podkreślono, że wzmiankowana w akcie profesji czystość zakonna wymaga nie tylko rezygnacji z małżeństwa, ale także wykluczenia wszystkich aktów przeciwnych czystości¹⁹. Czystość zakonna jest więc czystością doskonałą, czystością całkowitą ciała i ducha; według 599 KPK/1983 ewangeliczna rada czystości zawiera w sobie obowiązek doskonałej wstrzeźliwości w celibacie. Podkreśla się w ten sposób na pierwszym miejscu dar z siebie, a następnie – jako konsekwencję i wyraz tego daru – wyrzeczenie się małżeństwa²⁰. Natomiast poprzez zamieszczenie w numerach konstytucji niektórych instytutów zakonnych określenia *ślub celibatu konsekrowanego*, skłania się w sposób mniej lub bardziej niejasny do zacieśnienia zakresu ślubu czystości tylko do wymiaru bezżenności²¹.

2.1. Ewangeliczne pochodzenie

¹⁷ Zakonnik do praktykowania ewangelicznej rady czystości zobowiązuje się przez złożenie ślubu, co wzmacnia podjęty przez niego obowiązek zachowania czystości tak, że wieczysty ślub zakonnika stanowi przeszkodę zrywającą do zawarcia małżeństwa (por. KPK/1983 kan. 1088).

¹⁸ Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis Saecularibus, *Decisioni ed orientamenti*, *Informationes SCRIS* 1 (1975) 40.

¹⁹ Tamże.

²⁰ E. Gambari, *Życie zakonne...*, s. 322.

²¹ Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis Saecularibus, *Decisioni ed orientamenti*, *Informationes SCRIS* 1 (1975) 40.

W nauczaniu Vaticanum II podkreślono, że praktyka rad ewangelicznych podejmowanych przez osoby konsekrowane, zmierzająca do osiągnięcia miłości doskonałej, bierze początek z nauczania oraz przykładu życia samego Chrystusa i stanowi wybitny znak królestwa niebieskiego²². A zatem także początku i jednocześnie motywacji ewangelicznej rady czystości należy szukać w nauczaniu i przykładzie życia Zbawiciela, ukazanym w Piśmie Świętym.

Motyw podjęcia życia poświęconego całkowicie Chrystusowi wyrażony został przez trzech ewangelistów odmiennymi terminami: *dla mego imienia* (Mt 19, 29), *z powodu Mnie i z powodu Ewangelii* (Mk 10, 29), *dla królestwa Bożego* (Łk 18, 29). U Mateusza i Marka podkreślono tym samym przyczynę wyboru tego rodzaju życia ze względu na osobę Chrystusa²³. U Łukasza natomiast eksponuje się wyraźnie określenie *królestwo niebieskie*, ważne dla niniejszego studium, ponieważ przytoczone także w tytułowym kan. 599 KPK/1983²⁴. Również ewangelista Mateusz dodatkowo stosuje termin *królestwo Boże* jako przyczynę wyboru życia bezżennego, czyli życia w czystości²⁵.

Dla potrzeb niniejszego opracowania zostaną przedstawione tylko niektóre fragmenty Pisma Świętego dotyczące rady czystości i nie będą one objęte specjalistyczną egzegezą tekstu.

Najbardziej wymownym pozostaje wyjątek z Ewangelii św. Mateusza (Mt 19, 12), w którym Chrystus podnosi kwestię

²² PC 1: „Dążenie do miłości doskonałej drogą rad ewangelicznych bierze początek z nauki i przykładu Boskiego Mistrza i stanowi wybitny znak królestwa niebieskiego, jak to uprzednio przedstawił święty Sobór w Konstytucji zaczynającej się od słów *Lumen gentium*”; LG 43: „Rady ewangeliczne dotyczące poświęconej Bogu czystości, ubóstwa i posłuszeństwa, jako ugruntowane w słowach i przykładach Pana.”; A. A. Rodríguez, *Castità. Aspetti biblici*, w: *Dizionario Teologico Della Vita Consacrata*, Milano 1994, s. 215; J. M. Salaverri, *Una castita gioiosa*, *Vita Consacrata* 27 (1991) 838.

²³ Co zostało też wyrażone w soborowym określeniu *poświęcili się samemu Bogu* – LG 42.

²⁴ J. Galot, *II. L'invito ad abbandonare tutto: la rinuncia alla moglie e ai figli*, *Vita Consacrata* 20 (1984) 444.

²⁵ Mt 19, 12.

dobrowolnego bezżeństwa²⁶. Po tym, gdy Jezus wyjaśnił słuchającym go tłumom sprawę małżeństwa i jego nierozzerwalności, że mężowi nie wolno oddalić żony, uczniowie stwierdzili, że w takiej sytuacji nie warto się żenić. W odpowiedzi, Chrystus nie reprezentuje takiego samego sposobu myślenia na temat małżeństwa jak Jego uczniowie, nie ustosunkowuje się wprost do ich wypowiedzi i w ogóle nie wyraża swej opinii, co do tego czy warto się żenić, czy też nie warto. Słowom: *nie warto się żenić*, Chrystus natomiast nadaje w swej wypowiedzi zupełnie inny, głębszy sens²⁷. Ukazuje słuchaczom zupełnie inny sposób rozumowania i mówi o problemie podjęcia nowej drogi życia polegającej na bezżenności dla królestwa niebieskiego. Dla lepszego zrozumienia tego zagadnienia Jezus odwołuje się do dobrze znanego Izraelitom zjawiska eunuchów – mężczyzn z wrodzonym defektem lub celowo okaleczonych i wyłączonych – w myśl Prawa Mojżeszowego – ze sprawowania kultu i kapłaństwa²⁸. Dwa pierwsze rodzaje eunuchów, które wymienia Jezus: ci „którzy z łona matki takimi się urodzili” i ci „których ludzie takimi uczynili” wskazują na przymusowy stan bezżenności, wynikający z braków fizycznych uniemożliwiających płodność małżeńską²⁹. Na tym tle Chrystus wprowadza nową kategorię eunuchów wybierających bezżenność dobrowolnie: tych którzy „sami zostali bezżenni” ze względu na królestwo niebieskie, mówi więc o sytuacji uważanej dotychczas w Izraelu za niegodną mężczyzny. Chrystus podkreśla tu dobrowolność wyboru celibatu, czyli duchową decyzję z wolnej woli powstrzymania się na zawsze od małżeństwa, nie zaś wybór

²⁶ Mt 19, 12: „Bo są niezdatni do małżeństwa, którzy z łona matki takimi się urodzili; i są niezdatni do małżeństwa, których ludzie takimi uczynili; a są i tacy bezżenni, którzy dla królestwa niebieskiego sami zostali bezżenni. Kto może pojąć, niech pojmuje!”; J. M. Salaverri, *Una castita gioiosa*, Vita Consacrata 27 (1991) 833-834; A. Pigna, *Consigli evangelici. Virtù e voti*, Roma 1993, s. 252; J. Galot, *L'elogio del celibato volontario*, Vita Consacrata 20 (1984) 533.

²⁷ Jan Paweł II, *Konsekrowana czystość...*, s. 58; tenże, *Beżżenność dla królestwa niebieskiego. Wprowadzenie do tematu*, (audiencja generalna 10.03.1982), w: tenże, *Nauczanie papieskie*, t. V, cz. 1, 1982, Poznań 1993, s. 341.

²⁸ Pwt 23, 2; Kpl 21, 20.

²⁹ Jan Paweł II, *Przełomowe znaczenie nauki Chrystusa*, (audiencja generalna 17.03.1982), w: tenże, *Nauczanie papieskie*, t. V, cz. 1, 1982, Poznań 1993, s. 382.

wynikający z braku fizycznego lub okaleczenia³⁰. A obranie życia bezżennego nie ma polegać na zwykłym powstrzymaniu się od małżeństwa czy biernym zachowywaniu reguł, co do życia w czystości, lecz wyrzeczenie to posiada charakter pozytywny wyrażający się w poświęceniu wszystkiego dla królestwa Bożego³¹.

Z fragmentu Ewangelii św. Mateusza wynika, że zostać bezżennym dla królestwa Bożego, to w sposób wolny, nie przymuszony wybrać życie w celibacie i je realizować, zdając sobie sprawę z tego, że jest to szczególny dar Boga udzielony tylko niektórym, aby naśladowali sposób życia Chrystusa, oddając temu całe swe istnienie³². Nie dla wszystkich więc życie w celibacie jest zrozumiałe. Stąd Chrystus zaraz dodaje: „Kto może pojąć, niech pojmuje!”. A wcześniej wyraził opinię: „Nie wszyscy to pojmują, lecz tylko ci, którym to jest dane”. Stąd w nauce Kościoła utrzymuje się przekonanie, że słowa Chrystusa o bezżenności nie obowiązują wszystkich tak jak przykazania, lecz są w pełnym tego słowa znaczeniu radą odnoszącą się tylko do niektórych wiernych – tych, którzy „mogą pojąć”. A zdolni do pojmowania są ci, „którym jest to dane”. Zatem ważny jest tu moment osobistego wyboru i moment szczególnej łaski, czyli otrzymanego daru dla dokonania wyboru celibatu w warunkach, kiedy ludzie zwyczajnie „żeńią się i za mąż wychodzą” (Łk 20, 34). W dokonywaniu wyboru, jak dostrzega Jan Paweł II, uwidacznia się szczególna wrażliwość ducha ludzkiego, która w doczesności uprzedza to, co stanie się udziałem człowieka po zmartwychwstaniu³³.

³⁰ Pius XII, Encyklika *Sacra virginitas*, 25.03.1954, AAS 46 (1954) 161-191, I, także w: *Enchiridion della Vita Consacrata. Dalle Decretali al rinnovamento post-conciliare (385-2000)*, Bologna 2001, n. 2746-2817, tekst polski w: *Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie* 41/3 (1959) 132: „Nie o fizycznych przeszkodach do zawarcia małżeństwa mówi tu Mistrz Boski, lecz o duchowej decyzji wolnej woli powstrzymania się na zawsze od małżeństwa i rozkoszy cielesnych. Boski Zbawiciel tych, co postanowili dobrowolnie wyrzec się rozkoszy cielesnych, porównuje z tymi, których natura lub gwałt zmusiły, do takiego wyrzeczenia, gdyż nie tego uczy, że czystość jeśli ma być doskonała, musi być dozgonna”; L. Boisvert, *Il celibato...*, s. 29.

³¹ Jan Paweł II, *Konsekrowana czystość...*, s. 58.

³² A. Bandera, *I consigli evangelici e la Rivelazione*, Vita Consacrata 19 (1983) 10.

³³ Mt 19, 11: „Lecz On im odpowiedział: Nie wszyscy to pojmują, lecz tylko ci, którym jest to dane”; J. Galot, *La motivazione evangelica del celibato*, Vita Consacrata 12 (1976) 142; J. Galot, *L'elogio del celibato volontario*, Vita Consacrata 20 (1984) 537; Jan Paweł II, *Beżenność dla królestwa niebieskiego. Wprowadzenie do tematu*, (audiencja generalna 10.03.1982), w: *tenże, Nauczanie papieskie*, t. V, cz. 1, 1982, Poznań 1993, s. 341-342.

Z powyższego wynika, że motywacja wyboru życia w czystości ze względu na królestwo Boże, podkreślona m.in. w kodeksowej definicji ewangelicznej rady czystości, jest elementem teologicznym tejże definicji. Wymiar ten zakłada w momencie podjęcia życia czystego zaistnienie szczególnie uprzywilejowanej relacji miłości do Chrystusa. Rozeznawanie i dokonanie wyboru wskazuje na tajemniczy rys transcendencji, tajemniczą antycypację przyszłego życia w niebie. Dotknięcie tej tajemnicy i jej „pojmowanie” stanowi część powołania kandydatów do życia konsekrowanego, które w dalszej kolejności obejmuje nastawienie na coraz głębsze jej poznanie i wypełnianie³⁴.

Komentując, można stwierdzić, że tylko niektórzy chrześcijanie są tak zdominowani wartością ewangelicznej rady czystości dla królestwa niebieskiego, że moralnie stają się niezdolni do życia w małżeństwie, do zaangażowania własnego życia w tworzenie rodziny³⁵. Tajemnicze doświadczenie królestwa sprawia, że nie są oni zdolni do ukierunkowania swego życia ku czemu innemu, nie czują się zdolni do relacji z płcią przeciwną³⁶. Uradowani odkrytą perłą w roli, pełni entuzjazmu, spontanicznie wyzbywają się wszystkiego, co posiadają dla nabycia ewangelicznej roli (Mt 13, 44-46). Sprzedaż dóbr nie jest dla nich czymś bolesnym, lecz środkiem koniecznym do wejścia w posiadanie jedynej rzeczy, która jest dla nich ważna – skarbu ukrytego [a więc jeszcze nie w pełni widocznego – B. Szewczul] w roli³⁷. Sam Chrystus jest dla nich skarbem, a wspólnota z Nim

³⁴ A. Ballestrero, *Czystość dla królestwa*, *Życie Konsekrowane* 1/13 (1997) 36.

³⁵ L. Boisvert, *Il celibato...*, s. 32; X. P. Ibarrondo, *Regno di Dio*, w: *Dizionario Teologico Della Vita Consacrata*, Milano 1994, s. 1498.

³⁶ B. Proietti, *La scelta celibataria alla luce della S. Scrittura*, w: AA. VV., *Il celibato per il Regno*, Milano 1977, s. 37: „...l'esperienza intima del regno fa sì che essi siano incapaci di dare alla loro vita un orientamento diverso. Ciò che è umanamente significativo e fondamentale: la relazione all'altro sesso, essi non lo sentono più tale, presi come sono dalla scoperta del valore sommo che è il regno di Dio”.

³⁷ Mt 13, 44; Pius XII, Encyklika *Sacra virginitas*, *Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie* 41/3 (1959) 140: „Duszm, które są spragnione czystego życia i rozplamione pożądaniem Królestwa Niebieskiego, dziewictwo okazuje się «jako drogocenna perła», dla której ktoś «sprzedał wszystko, co miał i kupił ją»”: J. Bours, *Il celibato per amore...*, s. 54; B. Proietti, *La scelta celibataria alla luce della S. Scrittura...*, s. 36-37; J. M. Salaverri, *Una castità gioiosa*, *Vita Consacrata* 27 (1991) 840.

drogocenną perłą³⁸. Tacy bezżenni w znalezionej perle odnajdują wszystko, czego pragną. Podobnie i osoba konsekrowana znajduje w Chrystusie wszystko, czego pragnie i gotowa jest dla Niego, dla osobowej relacji z Nim zrezygnować z możliwości małżeństwa³⁹.

Chrystus mówiąc o królestwie, ukazuje je jako wartość absolutną, dla której warto jest poświęcić i stracić to wszystko, co się posiada, także własne życie. W porównaniu z królestwem wszelkie pozostałe dobra są prowizoryczne i w związku z tym tak naprawdę nie są dobrami. Dlatego też powinno się szukać przede wszystkim królestwa Bożego, a wszystko inne zostanie dodane⁴⁰. To wzywaniu powinni mieć na uwadze zwłaszcza ci wierni, którzy dla tego królestwa obrali życie w czystości.

Gdy Jezus zaprasza do podjęcia życia bezżennego dla królestwa Bożego, to jest ewidentne, że mówi jednocześnie o sobie samym, wyjaśnia także swój sposób bezżennego życia i ukazuje je jako model do naśladowania⁴¹. Wiadomo bowiem, że osoby konsekrowane uobecniają w Kościele tę formę życia, jaką przyjął sam Chrystus⁴².

Z drugiej strony fragment z Ewangelii Mateusza nie oznacza, że królestwu Bożemu służą tylko ci, którzy dobrowolnie żyją w bezżenności, a małżonkowie temu królestwu nie służą. Chrystus wyjaśniając sprawę bezżenności dla królestwa niebieskiego, nie stawia jej w kontraście do małżeństwa, nie opiera się na żadnym negatywnym sądzie co do jego ważności, nie ma na celu lekceważenia wartości dóbr związanych z życiem małżeńskim i rodziną⁴³. Wskazuje jedynie na fakt, że Duch Święty

³⁸ J. Ratzinger, *Jezus z Nazaretu. Od Chrztu w Jordanie do przemienienia*, cz. 1, Kraków 2007, s. 62.

³⁹ J. Bours, *Il celibato per amore...*, s. 54.

⁴⁰ Mt, 6, 33: „Starajcie się naprzód o królestwo [Boga] i o Jego sprawiedliwość, a to wszystko będzie wam dodane”; S. M. Alonso Rodríguez, *Consigli evangelici. Riflessione teologica*, w: *Dizionario Teologico Della Vita Consacrata*, Milano 1994, s. 516.

⁴¹ *Katechizm Kościoła Katolickiego* (1992), n. 1618, tekst łaciński: *Libreria Editrice Vaticana*, Città del Vaticano 1992, tekst polski: Poznań 1994: „Sam Chrystus powołał niektórych, by szli za Nim, przyjmując taki sposób życia, którego On pozostaje wzorem”; L. Legrand, *La virginité dans la Bible*, Paris 1964, s. 64.

⁴² LG 44: „Stan ten naśladuje wiernie i ustawicznie uprzytamnia w Kościele tę formę życia, jaką obrał sobie Syn Boży przyszedłszy na świat, aby uczynić wolę Ojca, i jaką zalecił uczniom, którzy za Nim poszli”.

⁴³ Jan Paweł II, *Beżenność dla królestwa niebieskiego...*, s. 342.

wzbudza wśród chrześcijan pragnienie poświęcenia się służbie królestwu Bożemu poprzez podjęcie bezżenności dla królestwa Bożego. Przy czym sposoby służby temu samemu królestwu są tak różne, jak różnorodność charyzmatów i funkcji w Kościele⁴⁴. Jeżeli wskazuje się tu na wyższość dziewictwa, to tylko ze względu na to, że dąży ono do osiągnięcia większego dobra, wyższych wartości, wyrażonych w ewangelicznym pojęciu *królestwa niebieskiego*, i wskazuje na pierwszeństwo więzi z Chrystusem w życiu ziemskim oraz przypomina, że małżeństwo należy do przemijających wartości obecnego świata⁴⁵. Zagadnienie wyższości dziewictwa nad celibatem ponownie powróci w kolejnym opracowaniu przy okazji nawiązania do odpowiedzi św. Pawła Apostoła na pytanie Koryntian czy mężczyzna ma czy nie ma łączyć się z kobietą⁴⁶.

Inne określenie: z *powodu Mnie i z powodu Ewangelii*, użyte w Ewangelii Marka⁴⁷, wskazuje na chrystologiczną motywację podjęcia celibatu. Przy czym słowa te nie wskazują wprost na to, iż należy obrać bezżenność z tego powodu, że Chrystus żył w bezżenstwie. Akcentu nie należy tu kłaść wyłącznie na naśladowanie Jezusa, ponieważ mogłoby to pociągać za sobą niewłaściwe rozumienie, że pozostał On bezżenny dlatego, że jakoby małżeństwo nie było godne Jego osoby – Boga wcielonego. Tymczasem Chrystus został bezżenny ponieważ cały poświęcił się misji dla królestwa Bożego. Dlatego zrezygnował z małżeństwa, aby peł-

⁴⁴ Jan Paweł II, *Konsekrowana czystość...*, s. 59; A. Bandera, *I consigli evangelici e la Rivoluzione*, Vita Consacrata 19 (1983) 5.

⁴⁵ Pius XII, Encyklika *Sacra virginitas*, Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie 41/3 (1959) 138: „Jeśli więc dziewictwo, jakieśmy napisali, góruje nad małżeństwem, to głównie dlatego, że dąży do osiągnięcia wyższych celów. A ponadto bardzo skutecznie skierowuje ono nas do całkowitego oddania się służbie Bożej, gdy przeciwnie serce tego, który uwikłany jest więzami i obowiązkami małżeńskimi, jest mniej lub więcej «rozdzielone»”; *Katechizm Kościoła Katolickiego* (1992), n. 1618, tekst łaciński: Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1992, tekst polski: Poznań 1994: „Dziewictwo dla królestwa Bożego, jest... znakiem pierwszeństwa więzi z Chrystusem... znakiem, który przypomina także, że małżeństwo jest rzeczywistością obecnego świata, które przemija”.

⁴⁶ Por. 1 Kor 7, 25-34.

⁴⁷ Mk 10, 29-30: „Jezus odpowiedział: Zaprawdę, powiadam wam: Nikt nie opuszcza domu, braci, sióstr, matki, ojca, dzieci i pól z powodu Mnie i z powodu Ewangelii, żeby nie otrzymał stokroć więcej teraz, w tym czasie, domów, braci, sióstr, matek, dzieci i pól, wśród prześladowań, a życia wiecznego w czasie przyszedłym”.

niej poświęcić się swej misji. I w tym znaczeniu zakonnik winien naśladować Chrystusa⁴⁸.

2.2. Królestwo niebieskie

Zagadnieniu królestwa niebieskiego, dla którego niektórzy dokonują wyboru życia w czystości konsekrowanej i w celibacie⁴⁹, Chrystus poświęcił wiele miejsca w swym nauczaniu. Głosił On Ewangelię o królestwie Bożym, lecząc choroby i słabości wśród ludu izraelskiego⁵⁰. Słowo *królestwo Boże* występuje w Nowym Testamencie 122 razy (z tego 99 razy w Ewangeliach synoptycznych), w tym aż 90 razy są to słowa samego Jezusa⁵¹. Ewangelista Marek stosuje określenie *królestwo Boże*, natomiast Mateusz posługuje się terminem *królestwo niebieskie*. Jednak oba wyrażenia oznaczają to samo, gdyż *niebo* jest tu terminem zastępującym słowo *Bóg*, którego stosowania unikano w judaizmie ze względu na drugie przykazanie dekalogu oraz z szacunku religijnego dla tajemnicy Boga⁵². Podobnie w KPK/1983 stosuje się zamiennie obie nazwy. W kan. 599 użyto określenia *królestwo niebieskie*, jako przyczyny obrania rady czystości,

⁴⁸ J. Rovera, *La dimensione teologico-morale in una vita di celibato per il Regno*, w: AA. VV., *Il celibato per il Regno*, Milano 1977, s. 276; G. Ferraro, *La nota «filiale» della castità e del celibato*, *Vita Consacrata* 30 (1994) 559; Paweł VI, Encyklika *Sacerdotalis caelibatus*, nr 21, AAS 59 (1967) 657-697, tekst polski: *Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie* 50/7 (1968) 129-154 (odtąd: *Sacerdotalis caelibatus*): „Chrystus, jedyny Syn Boga, przez samo swoje wcielenie stał się Pośrednikiem między niebem a ziemią, między Ojcem a rodzajem ludzkim. Dostosowując się do tego zadania, Chrystus przez cały bieg swego życia zachował stan dziewiczy”.

⁴⁹ Argumentację wyboru celibatu przez kapłanów – ze względu na królestwo niebieskie – podaje soborowy dekret o posłudze i życiu prezbiterów *Presbyterorum ordinis* (odtąd: PO) 16b, w: Sobór Watykański II, konstytucje, dekryty, deklaracje. Tekst polski. Nowe tłumaczenie, Poznań 2002, s. 475-508: „Doskonała i dozgonna powściągliwość, zalecana przez Chrystusa Pana ze względu na Królestwo niebieskie. Przez dziewictwo zaś lub celibat zachowywany ze względu na Królestwo niebieskie, prezbiterzy są poświęceni Chrystusowi z nowych i wyjątkowych powodów.”; J. Beyer, *La pratica dei consigli evangelici*, *Vita Consacrata* 26 (1990) 679.

⁵⁰ Mt 4, 23: „I obchodził Jezus całą Galileę, nauczając w tamtejszych synagogach, głosząc Ewangelię o królestwie i lecząc wszelkie choroby i wszelkie słabości wśród ludu”.

⁵¹ J. Ratzinger, *Jezus z Nazaretu...*, s. 52.

⁵² Tamże, s. 57; Jan Paweł II, *Co znaczy bezżenność dla królestwa niebieskiego?*, (audiencja generalna 21.04.1982), w: tenże, *Nauczanie papieskie*, t. V, cz. 1, 1982, Poznań 1993, s. 568; R. Cantalamessa, *«Vi sono alcuni che non si sposano per il regno dei cieli»*, *Vita Consacrata* 25 (1989) 209; t e n ż e, *Czystego serca*, Warszawa 2003, s. 18.

natomiast w kan. 573 § 1 podaje się, że profesja trzech rad ewangelicznych pomaga do osiągnięcia doskonałej miłości w służbie *królestwa Bożego*.

W Ewangelii Chrystus nie wyjaśnia ani pojęcia *królestwo niebieskie*, ani *królestwo Boże*, być może dlatego, że dla współczesnych Mu było to określenie zrozumiałe, a przyjście królestwa Bożego – oczekiwane⁵³. Dla nas, żyjących obecnie, nie zawsze termin ten jest jasny. Stąd dla lepszego uzmysłowienia sobie co oznacza warto odwołać się do książki *Jezus z Nazaretu* J. Ratzingera, który objaśniając ten termin, omawia trzy jego wymiary: chrystologiczny, mistyczny oraz eklezjalny⁵⁴. W pierwszym znaczeniu królestwo nie jest obszarem ani rzeczą, lecz jest osobą, jest Chrystusem obecnym zarówno na tym świecie, jak w przyszłym. Chrystus wskazuje na siebie w kontekście nauczania o królestwie Bożym, wypowiadając np. takie słowa: „A jeśli Ja palcem Bożym wyrzucam złe duchy, to istotnie przyszło już do was królestwo Boże”⁵⁵. On sam przebywający wśród swego ludu jest królestwem Bożym⁵⁶. Sam Chrystusa stał się najwyższą gwarancją królestwa niebieskiego, jego „nosicielem”, przedstawicielem i uobecnieniem tego królestwa na ziemi⁵⁷. Królestwo niebieskie to nic innego jak obecność Boga. Jego królestwo jest tam, gdzie On jest, czyli polega na tej Jego obecności. Królestwo Boże przychodzi również poprzez słuchanie Słowa Chrystusa, królestwo to jest w słuchającym Słowa⁵⁸, także tego Słowa dotyczącego wyboru życia w czystości dla kró-

⁵³ A. A. Rodríguez, *Castità. Aspetti biblici...*, s. 219; *Słownik teologii biblijnej*, red. X. Leon-Dufour (tłum. K. Romaniuk), Poznań 1994, s. 403-409; T. Bielecki (oprac.), *Synopsa tekstów Soboru Watykańskiego II*, Poznań-Warszawa 1970, s. 515-520.

⁵⁴ J. Ratzinger, *Jezus z Nazaretu...*, s. 53.

⁵⁵ Łk 11, 20.

⁵⁶ J. Ratzinger, *Jezus z Nazaretu...*, s. 53, 58, 61.

⁵⁷ LG 5: „Przede wszystkim jednak Królestwo ujawnia się w samej osobie Chrystusa, Syna Bożego i Syna Człowieczego, który przyszedł, «aby służyć i oddać duszę swoją na okup za wielu» (Mk 10, 45); *Katechizm Kościoła Katolickiego* (1992), n. 547, tekst łaciński: Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1992, tekst polski: Poznań 1994: „Słowom Jezusa towarzyszą liczne «czyny, cuda i znaki» (Dz 2, 22), które ukazują, że królestwo jest w Nim obecne”; B. Proietti, *La scelta celibataria alla luce della S. Scrittura...*, s. 37; J. C. R. García Paredes, *Castità. Riflessione teologica*, w: *Dizionario Teologico Della Vita Consacrata*, Milano 1994, s. 241; S. M. Alonso Rodríguez, *Consigli evangelici. Riflessione teologica...*, s. 515; X. P. Ibarrondo, *Regno di Dio...*, s. 1495-1496; H. Schurmann, *Parola del Signore. Messaggio di Gesù sul regno di Dio*, Torino-Leumann 1967, s. 50.

⁵⁸ X. P. Ibarrondo, *Regno di Dio...*, s. 1490.

lestwa niebieskiego. Podobnie celibat Chrystusa stał się symbolem i parabolą królestwa Bożego⁵⁹.

Wydaje się, że owo utożsamienie osoby Chrystusa z Jego królestwem, można by rzec synonimiczność tych pojęć, tłumaczy fakt braku w treści definicji kodeksowej rady czystości (kan. 599 KPK/1983) odniesienia do Drugiej Osoby Trójcy Świętej, a wprowadzenie natomiast wyrażenia królestwo niebieskie, podczas gdy w definicjach ewangelicznej rady posłuszeństwa i ubóstwa tak bardzo podkreśla się, że są one podejmowane przez powołanych dla wierniejszego naśladowania Chrystusa, bez wzmiankowania królestwa Bożego czy królestwa niebieskiego⁶⁰. W rzeczywistości bowiem pojęcia: królestwo Boże, Ewangelia, Chrystus identyfikują się ze sobą. Dlatego też wyrażenie *dla Ewangelii* jest tożsame z określeniem *dla Chrystusa, czy dla królestwa*⁶¹.

Liczne cuda i znaki towarzyszące nauczaniu Chrystusa były symptomami przyjścia i obecności królestwa Bożego, a stopniowe objawianie jego tajemnic następowało poprzez liczne przypowieści⁶². Prawdę tę potwierdzają ewangeliści, stwierdzając, że kiedy „wypełnił się czas i przybliżyło się królestwo Boże”⁶³, ukazało się ono ludziom w słowie, czynach i w obecności Chrystusa⁶⁴.

⁵⁹ J. C. R. García Paredes, *Castità. Riflessione teologica*, w: *Dizionario Teologico Della Vita Consacrata*, Milano 1994, s. 241.

⁶⁰ KPK/1983 kan. 600: „Ewangeliczna rada ubóstwa do naśladowania Chrystusa, który będąc bogaty stał się dla nas cierpiącym niedostatek, prócz życia w rzeczywistości i w duchu ubogiego, prowadzonego pracowicie w trzeźwości i dalekiego od ziemskich bogactw, niesie ze sobą zależność i ograniczenie w używaniu dóbr i dysponowaniu nimi, zgodnie z własnym prawem poszczególnych instytutów”; kan. 601: „Ewangeliczna rada posłuszeństwa, podejmowana w duchu wiary i miłości do naśladowania Chrystusa posłusznego aż do śmierci, zobowiązuje do podporządkowania własnej woli prawowitym przełożonym, zastępującym Boga, gdy wydają polecenia zgodnie z własnymi konstytucjami”; J. Beyer, *La pratica dei consigli evangelici*, Vita Consacrata 26 (1990) 680. W pierwszym zdaniu dekretu *Perfectae caritatis* natomiast jest bardzo widoczne odniesienie do Chrystusa i Jego królestwa wszystkich trzech rad ewangelicznych.

⁶¹ S. M. Alonso Rodríguez, *Consigli evangelici. Riflessione teologica*, w: *Dizionario Teologico Della Vita Consacrata*, Milano 1994, s. 515.

⁶² LG 5: „Oto słowo Pana porównane jest do ziarna, które wsiewa się w rolę (Mk 4, 14); ci, co słuchają go z wiarą i zaliczają się do małej trzódki Chrystusowej (Łk 12, 32), otrzymali już samo Królestwo; własną mocą kiełkuje następnie ziarno i wzrasta aż do czasu żniwa (por. Mk 4, 26-29). Także cuda Jezusa świadczą, że nastąpiło już Królestwo Boże na ziemi: «Jeśli mocą Bożą wyrzucam czarty, tedy przyszło do was Królestwo Boże» (Łk 11, 20; por. Mt 12, 28)”.

⁶³ Mk 1, 15; Mt 4, 17; 12, 28.

⁶⁴ LG 5: „«Wypełnił się czas i przybliżyło się Królestwo Boże» (Mk 1, 15, por. Mt 4, 17). A Królestwo to zajaśniało ludziom w słowie, czynach i w obecności Chrystusa”.

O obecności królestwa Bożego na ziemi zapewnił nas sam Chrystus. Zapytany przez faryzeuszów, co do czasu przyjścia królestwa Bożego, odpowiedział, że królestwo Boże nie przyjdzie w sposób dostrzegalny, gdyż ono już jest pośród wierzących⁶⁵. Czują to w sposób wyraźny osoby konsekrowane, które w pewnym momencie swego życia, właśnie ze względu na królestwo niebieskie decydują się na podjęcie ewangelicznej rady czystości.

Mimo tak widocznego uobecnienia królestwa Bożego na ziemi jest ono jednocześnie wydarzeniem przyszłym, posiada wymiar, który przekracza granice czasu i osiągnie swą pełnię w niebie, gdzie już nikt nie będzie się żenił ani za mąż wychodził⁶⁶.

Drugi, mistyczny wymiar królestwa Bożego wskazuje na jego miejsce w sercu człowieka, gdzie ono wzrasta i skąd oddziałuje na otoczenie⁶⁷. Natomiast trzecie, eklezjalne znaczenie interpretacji królestwa Bożego wskazuje na zbliżenie pojęcia królestwa niebieskiego do Kościoła. Ten ostatni jest „założkiem” i „zaczątkiem” królestwa Bożego na ziemi, a wciąż wzrastając, dąży do ostatecznego połączenia się w chwale ze swoim Królem⁶⁸.

Królestwo Boże nie stanowi więc rzeczywistości nieznaney, lecz jest to królestwo Boga, który kieruje światem jako Ojciec. Królestwo to powstało w momencie, gdy Ojciec za pośrednictwem swego Syna i Ducha Świętego zaczął realizować swoje prawa Ojca⁶⁹.

3. Życie w czystości ze względu na królestwo niebieskie

Z treści kanonu 599 KPK/1983 wynika, że wzgląd tylko i wyłącznie na królestwo Boże, jego umiłowanie, powinno być czymś pierwszoplanowym i jedynym w podjęciu decyzji o realiza-

⁶⁵ Łk 17, 20-21: „Zapytany przez faryzeuszów, kiedy przyjdzie królestwo Boże, odpowiedział im: «Królestwo Boże nie przyjdzie dostrzegalnie; i nie powiedzą: Oto tu jest albo: Tam. Oto bowiem królestwo Boże pośród was jest»”.

⁶⁶ Łk 20, 35-36.

⁶⁷ J. Ratzinger, *Jezus z Nazaretu...*, s. 53-54.

⁶⁸ Paweł VI, Encyklika *Sacerdotalis caelibatus* 33: „Królestwo Boże, które nie jest z tego świata (J 18, 30), jest obecne na ziemi pod zasłoną tajemnicy i nie otrzyma pełnego swego kształtu, dopóki Pan Jezus nie przybędzie jako triumfator (por. KDK 39). Nasieniem zaś i zaczątkiem tego królestwa jest Kościół, który krocząc naprzód stopniowo i stanowczo, dąży ku doskonałemu Królestwu i ze wszystkich sił pragnie ze swoim Królem połączyć się w chwale (por. KK 5)”; J. Ratzinger, *Jezus z Nazaretu...*, s. 54-57.

⁶⁹ J. C. R. García Paredes, *Castità. Riflessione teologica...*, s. 241.

cji ewangelicznej rady czystości. Czystość jako dar z siebie dla królestwa Bożego została natychmiast zrozumiana przez pierwszych uczniów i naśladowców Chrystusa jako wybór Jego samego i odpowiedź na Jego miłość⁷⁰. Prawdę tę wciąż podkreśla się w nauczaniu kościelnym⁷¹. Dopiero ta wewnętrzna i nadprzyrodzona argumentacja może następnie skłonić wiernego do życia w celibacie. Inne motywacje, m.in. lęk przed odpowiedzialnością, pogarda dla stanu małżeńskiego, brak kandydata do małżeństwa, argumentacje egoistyczne lub altruistyczne, nie mogą stanowić przyczyny dla podjęcia ewangelicznej rady czystości w przypadku kandydatów do życia zakonnego, jak wynika z kan. 599, i nie wchodzą w zakres definicji tejże rady⁷². Papież Pius XII w encyklice *Sacra virginitas* podkreślił, że wierni rezygnujący z małżeństwa z wyżej wymienionych powodów nie mogą przypisywać sobie zaszczytu chrześcijańskiego dziewictwa⁷³. W tych wypadkach nie można mówić, że wierny podjął ewangeliczną radę czystości i prowadzi życie konsekrowane. Stąd bardzo ważna jest motywacja u samych początków podjęcia decyzji, co do wyboru życia w czystości tak, aby mogła ona być nazwana czystością konsekrowaną.

⁷⁰ A. Pigna, *Consigli evangelici. Virtù e voti*, Roma 1993, s. 253, 256.

⁷¹ Pius XII, Encyklika *Sacra virginitas*, Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie 41/3 (1959) 132: „Do tego dodać należy w myśl przepięknej nauki Ojców i Doktorów Kościoła, że dziewictwo o tyle może być cnotą chrześcijańską, o ile ją zachowujemy ze «względem na królestwo Boże»”.

⁷² P. Molinari, P. Gumpel, *Alla luce della teologia della carità, Martirio e verginità. Povertà e obbedienza*, Vita Consacrata 21 (1985) 66: „Non si tratta dunque delle persone che, per inclinazione naturale, non hanno voluto sposarsi o che non hanno trovato un compagno adatto per il matrimonio. Né si tratta di coloro che per motivi professionali umani, ancorché nobili, hanno rinunciato al matrimonio. Si tratta invece esclusivamente di coloro che, in seguito ad una chiamata divina particolare, si donano a Dio solo per il «Regno dei cieli»; E. Gambari, *Życie zakonne...*, s. 323; R. A. Cencini, *La relazione nel celibato consacrato. L'apporto della psicologia*, Romae 1994, t. I, s. 240; G. Ferraro, *La nota «filiale» della castità e del celibato*, Vita Consacrata 30 (1994) 553; X. P. Ibarrondo, *Regno di Dio...*, s. 1499; L. Boisvert, *Il celibato...*, s. 39; A. J. Nowak, *Osoba konsekrowana. III. Ślub czystości*, Lublin 1999, s. 199; J. Bours, *Il celibato per amore...*, s. 59-60; M. Rondet, *Celibat ewangeliczny we współczesnym świecie*, Warszawa 1995, s. 17; A. J. Nowak, *Osoba konsekrowana*, Lublin 2006, s. 434.

⁷³ Pius XII, Encyklika *Sacra virginitas*, Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie 41/3 (1959) 133: „Nie mogą więc przypisywać sobie zaszczytu chrześcijańskiego dziewictwa ci, którzy rezygnują z małżeństwa albo przez zbytnią dbałość o siebie, albo – wbrew upomnieniom św. Augustyna – dla uniknięcia ciężarów, albo dla faryzejskiej chętności czystością swego ciała. Już synod w Gangre zakazuje: aby dziewica czy asceta cofali się przed małżeństwem nie ze względu na samo piękno czystości i dziewictwa, lecz z pogardy dla małżeństwa”.

Takie właśnie ukierunkowanie motywacji podjęcia czystości ze względu na królestwo niebieskie sprawia, że dziewictwo cieszy się ciągle szacunkiem w Kościele, także w obecnym czasie nacechowanym kultem ciała. Już św. Augustyn twierdził, do czego nawiązał Pius XII we wspomnianej wyżej encyklice, że dziewictwo jest otaczane czcią nie ze względu na to, że jest dziewictwem, lecz dlatego, że jest poświęcone Bogu⁷⁴.

Osoby konsekrowane poprzez życie według rad ewangelicznych i miłość, do której one prowadzą są w szczególny sposób zespoleni z Kościołem. Stąd oprócz zgłębiania i przeżywania tajemnicy królestwa niebieskiego w czystości konsekrowanej, zobowiązani są do szerzenia tego królestwa i ukazywania go zarówno wierzącym, jak i niewierzącym⁷⁵.

Podejmowany przez nich sposób życia w czystości powinien ukazywać bogactwo królestwa Bożego, być nieustannym głoszeniem królestwa obecnego już tu i teraz, ale i przyszłego jednocześnie⁷⁶. Według niektórych autorów podjęcie rady czystości jest formą ascezy obieraną w celu przygotowania się do przyjęcia królestwa Bożego, które przyjdzie. Jednak nie wydaje się to prawdopodobne, jak stwierdza A. Pigna, ponieważ Chrystus mówi także o królestwie, które już jest obecne, a nie tylko o tym, które przyjdzie przy końcu czasów.

Zakończenie

We współczesnym społeczeństwie kult ciała i doświadczenie seksualne stały się jedną z podstawowych zasad życia, swego

⁷⁴ Pius XII, Encyklika *Sacra virginitas*, Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie 41/3 (1959) 133: „Jeszcze dalej idąc, biskup Hippony twierdzi: «Dziewictwo otacza się czcią nie dlatego, że jest dziewictwem, lecz dlatego, że jest poświęcone Bogu. I my wynosimy dziewice nie dlatego, że są dziewicami, ale dziewicami Bogu poświęconymi w świętej czystości»”.

⁷⁵ LG 5, 44: „A ponieważ rady ewangeliczne przez miłość, do której prowadzą, w szczególny sposób zespalają z Kościołem i jego tajemnicą tych, którzy za nimi idą, przeto życie ich duchowe winno być poświęcone także dobru całego Kościoła. Wynika stąd obowiązek pracy, w miarę sił i stosownie do formy osobistego powołania... celem zakorzenienia i umocnienia w duszach królestwa Bożego i rozszerzania go na wszystkie kraje... Ujawnia on [stan zakonny] wreszcie w swoisty sposób wyniesienie królestwa Bożego ponad wszystko, co ziemskie oraz jego najważniejsze potrzeby”.

⁷⁶ B. Proietti, *La celibataria alla luce della S. Scrittura...*, s. 38.

rodzaju idiolatrią. Żyjąc w cywilizacji, w której liczy się przede wszystkim ciało, osoby konsekrowane wybierają życie w czystości ze względu na królestwo niebieskie. Nie dziwi więc, że w wielu wypadkach ich sposób życia jest dla wielu niezrozumiały, uważany za niemożliwy do realizacji i często atakowany. Niezrozumienie, jak się wydaje, wynika w dużej mierze z prezentowania tylko jednostronnego spojrzenia na czystość konsekrowaną, tj. w aspekcie cielesności. Pomija się natomiast zupełnie aspekt duchowy tej ewangelicznej rady, zawarty w pojęciu królestwa Bożego, dotyczący motywacji zachowania wstrzemięźliwości w celibacie przez osoby konsekrowane i będący źródłem mocy do panowania nad sobą. Stąd tak istotne dla właściwej realizacji i oceny ewangelicznej rady czystości jest należyte rozumienie i nieustanne pogłębianie pojęcia królestwa niebieskiego, zwłaszcza przez osoby konsekrowane, gdyż między realizacją rady i motywacją zachodzi relacja proporcjonalności. Także w przypadku osób postronnych oceniających życie w czystości konsekrowanej nie jest możliwe jej zrozumienie bez odniesienia do królestwa Bożego wskazującego na Boga żywego, obecnego zarówno w tym świecie, jak i w przyszłym.

**Il consiglio evangelico di castità assunto per il regno dei cieli
(can. 599 CIC/1983)**

Il canone 599 CIC/1983 cerca di dare una definizione completa ed evangelica insieme del consiglio evangelico di castità. Uno dei tre elementi essenziali della definizione è motivazione del consiglio di castità cioè assunzione per riguardo al regno dei cieli. La castità è segno speciale dei beni celesti e soprattutto del „mistico spozalizio” del Cristo con la sua Chiesa, perciò la vocazione divina alla castità consacrata comporta che la persona si senta scelta da Cristo e non ceda a nessuno il proprio amore per il regno dei cieli. A questo motivo è stato dedicato tutto l’articolo. L’autrice di questo articolo presenta la precedenza del consiglio di castità in una triade dei consigli evangelici, spiega la natura del consiglio, la sua origine evangelica, l’espressione regno dei cieli, e alla fine la vita in castità assunta per il regno dei cieli.